

Obsah

Motto: Co je knížka — F. Hrubín	4
Úvodní poznámka	5

Lidová říkadla

O ZVÍŘÁTKÁCH

Něco za něco — P. Denk (Do kola)	7
Pomozte — P. Denk (Do kola)	8
Myška — K. J. Erben (Prostonárodní české písně a říkadla)	8
Nemotora — P. Denk (Do kola)	8
Vrána — F. Krch (Běží liška k Táboru)	8
Běžel zajíc — F. Bartoš (Naše děti)	9
Naše kočka — F. Krch (Běží liška k Táboru)	9
Nehoda — P. Denk (Do kola)	9
Šneček — K. J. Erben (Prostonárodní české písně a říkadla)	9
Žába — O. Sirovátka (Kdo nevěří, ať tam běží)	10
Zavírání lesa — K. J. Erben (Prostonárodní české písně a říkadla)	10
Jede myška — P. Denk (Do kola)	10
Rodinka — P. Denk (Do kola)	10
Lištičky — F. Krch (Tam na hrázi u rybníka)	11
Tyлим bum! — F. Krch (Tam na hrázi u rybníka)	11

O LIDECH

Pekař — K. J. Erben (Prostonárodní české písně a říkadla)	12
Špity, špity, bábo — K. Plicka, F. Volf (Český rok)	12
Pasáci — K. J. Erben (Prostonárodní české písně a říkadla)	12
Kovej, kovej — K. J. Erben (Prostonárodní české písně a říkadla)	12
Sloužil Jura u kocoura — O. Sirovátka (Kdo nevěří, ať tam běží)	13
Kalamajka — O. Sirovátka (Kdo nevěří, ať tam běží)	13
Hej, hej, Bartoni — K. J. Erben (Prostonárodní české písně a říkadla)	13
Povídám, povídám pohádku — K. J. Erben (Prostonárodní české písně a říkadla)	13
Co dělají prsty — K. J. Erben (Prostonárodní české písně a říkadla)	14
Žalobníček — K. Plicka, F. Volf (Český rok)	14
První třída kašička — K. Plicka, F. Volf (Český rok)	14
Mně se stejská — K. Plicka, F. Volf (Český rok)	14
Byl jeden pán — K. Plicka, F. Volf (Český rok)	14
Enyky, benyky — K. Plicka, F. Volf (Český rok)	14

Hop, táto — K. Plicka, F. Volf (Český rok)	15
Tluču, tluču mák — K. Plicka, F. Volf (Český rok)	15
To je táta — K. J. Erben (Prostonárodní české písně a říkadla)	15

O ROČNÍCH DOBÁCH

Přišlo jaro — K. Plicka, F. Volf (Český rok)	15
Březen — K. Plicka, F. Volf (Český rok)	16
Panímámo zlatičká — K. Plicka, F. Volf (Český rok)	16
Léto — Zlatý věnec	16
Foukej, foukej, větříčku — F. Bartoš (Naše děti)	16
Stromečku, vstávej — K. Plicka, F. Volf (Český rok)	17

LIDOVÁ ŘÍKADLA V DIALOGU

Už je zima — K. Plicka, F. Volf (Český rok)	17
Vrána letí — K. Plicka, F. Volf (Český rok)	17
Proč? — K. Plicka, F. Volf (Český rok)	17
Žáby — K. Plicka, F. Volf (Český rok)	17
Tetka, kam jdete? — K. Plicka, F. Volf (Český rok)	18
Co bude k snídani? — K. J. Erben (Prostonárodní české písně a říkadla)	18
Martínek — Povídačky	18

HÁDANKY

Hádanky — F. Bartoš (Kytice)	19
Hádanka — K. J. Erben (Prostonárodní české písně a říkadla)	19

Verše básníků

O ZVÍŘÁTKÁCH

Ten náš pes — J. V. Sládek (Těm nejmenším)	21
Mackové — K. V. Rais (Zvířátka a lidé)	21
Rybička — J. Kožíšek (Ráno)	22
Odměna — J. Kožíšek (Jiskry a plamínky)	22
Lesní studánka — J. V. Sládek (Těm nejmenším)	23
Veverka — F. Hrubín (Hrajte si s námi)	23
Popěvky — J. Hostáň (Z časopisu Mateřídouška)	23
Medvědice — K. Bendová (Trnky brnky na ty hrnky)	24
Chytráci — A. Mikulka (Dvanáct usmívajících se ježibab)	25

O DĚTECH

Děfátko spí — J. Čarek (Ráj domova)	25
Pacholátko — J. V. Sládek (Sládek dětem)	26
Okáč — J. V. Sládek (Těm nejmenším)	26
Ulekaná Nána — J. V. Sládek (Těm nejmenším)	26
Košiláček — J. V. Sládek (Skřivánčí písně)	27
Honička — F. Hrubín (Hrajte si s námi)	27

Co už umím — F. Hrubín (Špalíček veršů a pohádek)	27
Zuby — F. Hrubín (Špalíček veršů a pohádek)	28
Ruce — F. Hrubín (Hrajte si s námi)	28
Šiška — F. Hrubín (Kytička z náčrtníku)	29
Houpačka — F. Hrubín (Špalíček veršů a pohádek)	29
Když — J. Havel (Z časopisu Mateřídouška)	29
Malovaná pohádka — J. Žáček (Aprílová škola)	29
Sluníčko — J. Kainar (Říkadla)	30
David si potichu vypráví — M. Lukešová (Z časopisu Sluníčko)	30
Hop a hop a hup — M. Lukešová (Z časopisu Sluníčko)	30
Obraz ve vodě — F. Branislav (Básně dětem)	31
Rozhovor — J. Seifert (Chlapec a hvězdy)	31
Hra na jména — M. Lukešová (Z časopisu Sluníčko)	32

VESELÉ VERŠE

Vlak — J. Žáček (Aprílová škola)	33
Bubák — J. Žáček (Aprílová škola)	34
Kočka se vdávala — P. Šrut (Povídej pohádku)	34
Holiči, holiči — P. Šrut (Kočka v houslích)	34
To je on — M. Florian (Jaro, napověz)	34
O co — M. Florian (Jaro, napověz)	35
Lvi jsou kluci — A. Mikulka (Večerní dívánky)	35
Tři zajíci — J. Hanzlík (Princ a želva)	35
Na jabloni hrušky zrají — J. Kainar (Nevídáno neslycháno)	36
Kočíčí náměstí — J. Kainar (Nevídáno neslycháno)	36
Zlatá rybka — J. Hanzlík (Princ a želva)	37
Elce pelce — J. Hanzlík (Sněhová hvězdička)	37
Telefonní omyl — D. Fischerová (Z časopisu Sluníčko)	38
Vida pana klokana — J. Vodňanský (Z časopisu Sluníčko)	38
Radost — K. Čukovskij (Doktor Bolíto)	38

O JARU

Rok — K. Bendová (Trnky brnky na ty hrnky)	40
Jaro — F. Hrubín (Špalíček veršů a pohádek)	40
Přijel kmotr — F. Hrubín (Špalíček veršů a pohádek)	40
Jarní říkadlo — J. Žáček (Aprílová škola)	41
Kaluže — J. Žáček (Z časopisu Sluníčko)	41
Jak přichází jaro — Z. Kriebel (Koulej se, sluníčko, kutálej)	41
Vlaštovka přilétla — J. V. Sládek (Těm nejmenším)	42
Paviáni, to jsou páni — F. Halas (Halas dětem)	42
Sněženka — J. Urbánková (Vonička)	43
Modrá — F. Hrubín (Modré nebe)	43
Vrbová píšťalka — J. Seifert (Šel malíř chudě do světa)	43

Velikonoční — F. Halas (Halas dětem)	44
Květen — F. Hrubín (Měsíce)	44
Co všechno musí dělat jaro — F. Halas (Halas dětem)	45
Vítání jara — F. Nechvátal (V mámině náručí)	45
Konvalinka — J. Čarek (Ráj domova)	45
Ptám se, ptám se, pampeliško — Z. Kriebel (Koulej se, sluníčko, kutálej)	46
Příštalíčka — Z. Kriebel (Koulej se, sluníčko, kutálej)	46

O LÉTU

Co chystá léto? — L. Štíplová (Z časopisu Sluníčko)	47
Kohoutí zpěv — M. Černík (Kdy má pampeliška svátek)	47
Motýli — K. V. Rais (Zvířátka a lidé)	48
Hrad z písku — F. Nechvátal (V mámině náručí)	48
U vody — F. Hrubín (Špalíček veršů a pohádek)	48

O PODZIMU

Podzime, podzime — V. Nezval (Zlatý věk)	49
Září — F. Hrubín (Měsíce)	49
Listopad — M. Hemzáčková (Z časopisu Mateřídouška)	49
Podzim s drakem — Z. Kriebel (Koulej se, sluníčko, kutálej)	50
Příštalky — J. Pavlovič (Z časopisu Sluníčko)	50
Do školy — F. Hrubín (Špalíček veršů a pohádek)	50
Prší — J. Noha (Jak třešničky na míse)	51
Čířkanka — M. Florian (Jaro, napověz)	51
Dup, dupy, dup — V. Nezval (Zlatý věk)	51
Švestka — J. Čarek (Ovoce, ovoce na naší zahrádce)	52
Strom v zimě — F. Halas (Halas dětem)	52
Jelen — K. Bendová (Trnky brnky na ty hrnky)	52
Listopad — J. V. Svoboda (Síťka na motýly)	53
Hřej, sluníčko — F. Hrubín (Modré nebe)	53
Jablko, loupej se mi — F. Hrubín (Modré nebe)	53
Padá listí — F. Hrubín (Špalíček veršů a pohádek)	53

O ZIMĚ

Sněhové vločky — V. Nezval (Zlatý věk)	54
Na ledě — F. Hrubín (Modré nebe)	54
Leden — F. Hrubín (Měsíce)	54
Běž, koníčku — K. Kříž (Z časopisu Sluníčko)	55
Zimní dopis — M. Černík (Z časopisu Sluníčko)	55
Bubák — J. Kožíšek (Ráno)	55
Prosinec — P. Šrut (Z časopisu Sluníčko)	55
Ježek v zimě — J. Čarek (Dobrý den, zvířátka)	56
Byl jednou — F. Hrubín (Špalíček veršů a pohádek)	56

Mrazy — M. Florian (Jaro, napověz)	57
Zima — F. Hrubín (Špalíček veršů a pohádek)	57
Vánoce — J. Havel (Z časopisu Sluníčko)	58
Před vánocemi — J. Alda (Slunečnice)	58
Chumelenice — M. Florian (Jaro, napověz)	58
Vánice a metelice — M. Florian (Jaro, napověz)	59
Štědrý den — K. J. Erben (Kytice)	59

O MAMINCE

Co mne učí maminka — M. Černík (Z časopisu Sluníčko)	60
Probuzení — J. Kožíšek (Poupata)	60
Přání k svátku mámě — M. Lukešová (Z časopisu Sluníčko)	60
Filip je rád, že není tuleň — M. Lukešová (Z časopisu Sluníčko)	61
Přání — F. Hrubín (Kytička z náčrtníku)	61
Mamince — F. Halas (Před usnutím)	61
Tvoje maminka — O. Syrovátka (Pohádky z duhové zahrádky)	62
Přání matce — J. Kožíšek (Ráno)	62
Holubička — J. Čarek (Veselý věneček)	62
Matka a jabloň — F. Hrubín (Špalíček veršů a pohádek)	63
Malý zahradník — Z. Kriebel (Koulej se, sluníčko, kutálej)	63
Matičce — J. V. Sládek (Těm nejmenším)	64
Pyšný macek — J. V. Sládek (Těm nejmenším)	64

UKOLÉBAVKY

Spi, Marjánko — F. Krch (Běží liška k Táboru)	65
Panenko, spi — F. Hrubín (Hrajeme si celý den)	65
Medvíďátko — J. Kainar (Nevidáno neslycháno)	66
Ukolébavka pro panenku — K. Bendová (Trnky brnky na ty hrnky)	66
Zimní ukolébavka — J. Čarek (Radost nad radost)	66
Modrá očka — J. V. Sládek (Těm nejmenším)	67
Ukolébavka — J. Seifert (Maminka)	67

O PRÁCI

Pojízdný jeřáb — J. Čarek (Od jehly k mašinkám)	68
Motyka — J. Čarek (Bajky o nástrojích)	69
Kladivo — J. Čarek (Bajky o nástrojích)	69
Kominík — F. Hrubín (Říkejte si se mnou)	70
Řekaři, pekaři — O. Syrovátka (Pohádky z duhové zahrádky)	70
Řámeníci — Z. Kriebel (Koulej se, sluníčko, kutálej)	71
Továrna na slunci — F. Hrubín (Špalíček veršů a pohádek)	71
Koláče — Z. Kriebel (Píšťalička)	72
Voják — V. Závada (Jdou vojáci, jdou)	72
Horníci — J. Alda (Šťastnou cestu)	72

Táta a máma — H. Vrbová (Z časopisu Sluníčko)	72
Doma — M. Černík (Z časopisu Sluníčko)	73
Máma pere — F. Hrubín (Špalíček veršů a pohádek)	73
Pořádníček — F. Hrubín (Špalíček veršů a pohádek)	74

K VÝROČÍM

Sedmý listopad v Moskvě — S. Maršak (Krásný den)	74
Kdo je víc? — S. Maršak (Krásný den)	74
Co je to zle a co je to dobře — V. Majakovskij (Majakovskij dětem)	75
O Prvním máji — J. Čarek (Kolo radovánek)	76
Prapor — J. Alda (Sluneční prsten)	76
Rudá armáda — J. Alda (Šťastnou cestu)	77
Stromy — K. V. Rais (Doma)	77
Výlet do Čech — F. Nechvátal (V mámině náruči)	77
Píseň míru — F. Branislav (Píseň dětství)	78
Zpěv míru — V. Nezval (Zpěv míru)	78

HÁDANKY

Hádanky — V. Provazníková (Hádanky)	79
Hádanky — V. Provazníková (Z časopisu Materidouška)	79
Hádanky — J. Matoušek (Z časopisu Sluníčko)	79
Hádanky — J. Balík (Z časopisu Sluníčko)	80
Hádanky — D. Fischerová (Z časopisu Sluníčko)	80
Hádanky — F. Hrubín (Špalíček veršů a pohádek)	80
Studánka — V. Fišer (Samá voda)	81
Řeka — V. Fišer (Samá voda)	81
Mlha — V. Fišer (Samá voda)	82
Zmrzlina — V. Fišer (Samá voda)	82
Traktor — K. Bendová (Trnky brnky na ty hrnky)	82
Bláto — M. Černík (Kdy má pampeliška svátek)	82
Brambory — M. Černík (Kdy má pampeliška svátek)	82

VERŠOVANÉ POHÁDKY

První pohádka — F. Hrubín (Špalíček veršů a pohádek)	83
Červená Karkulka — F. Hrubín (Špalíček veršů a pohádek)	84
Perníková chaloupka — F. Hrubín (Špalíček veršů a pohádek)	85
O Palečkovi, který vyrostl — F. Hrubín (Špalíček veršů a pohádek)	86
Kuřátko v obilí — F. Hrubín (Špalíček veršů a pohádek)	87
Začarovaný les — F. Hrubín (Špalíček veršů a pohádek)	88
Myška a makovice — J. Hostáň (Jeřabinky)	91

Pohádky pro nejmenší

O řepě — F. Bartoš (České pohádky)	93
Budka — A. Janíčková (Pohádky pro nejmenší)	94

Pohádka o červené slepičce — J. A. Novotný (Pohádka o červené slepičce)	95
O poslušných kůzlátkách — F. Bartoš (České pohádky)	95
O koťátku, které zapomnělo mňoukat — A. Janíčková (Pohádky pro nejmenší)	96
O šídlu, kohoutu, kačeru a houseru — F. Bartoš (Kytice z lidového básnictva)	98
O Budulínkovi — (Pohádky našich dětí)	98
O kohoutkovi a kocourkovi — F. Bartoš (Kytice z lidového básnictva)	100
O neposlušném kohoutkovi — F. Kárník (Tři kohouti)	102
O slepičce a kohoutkovi — M. Majerová (O slepičce a kohoutkovi)	103
Tři medvědi — L. N. Tolstoj (Tři medvědi)	106
O Červené Karkulce — F. Hrubín (Špalíček pohádek)	107
O Bradáčkovi — F. Kárník (Tři kohouti)	110
O zlé koze — F. Bartoš (České pohádky)	110
Máša a medvěd — M. Bulatov (Veselé pohádky a říkadla)	112
Liška, zajíc a kohout — F. Bartoš (Povídám pohádku)	114
O Smolíčkovi — B. Němcová (Povídám pohádku)	115
O nevděčném kuřátku (Pohádky z Moravy I. — Divotvorný mlýnek)	117
O perníkové chaloupce — B. Němcová (Povídám pohádku)	119
Divoké labuť — M. Bulatov (Veselé pohádky a říkadla)	121
Červená Karkulka — J. Jech (Povídá babička povídačku)	123

Pohádky kouzelné a novelistické

Růženka — V. Říha (Pohádky Václava Říhy)	126
Hrnečku, vař! — K. J. Erben (Pohádky s obrázky J. Lady)	132
Kocour v botách — J. Jech (Povídá babička povídačku)	134
Dva draci — J. Jech (Povídá babička povídačku)	135
O dvanácti měsíčkách — B. Němcová (Sůl nad zlato a jiné pohádky)	139
Pták Ohnivák a liška Ryška — K. J. Erben (Pohádky s obrázky J. Lady)	144
Dlouhý, Široký a Bystrozraký — K. J. Erben (Pohádky s obrázky J. Lady)	152
O Špalíčkovi — M. Ďuríčková (Bílá kněžna)	158
Jak šel Honza pro lék — J. Horák (Český Honza)	161
Honza a vrba — J. Horák (Český Honza)	161

Pohádky autorské

O princezně na hrášku — H. Ch. Andersen (Pohádky)	163
Ošklivé kačátko — H. Ch. Andersen (Pohádky)	164
Jak si pejsek s kočičkou dělali k svátku dort — J. Čapek (Povídání o pejskovi a kočičce)	171
O bílé laňce — F. Hrubín (Špalíček veršů a pohádek)	174
Jak Křemílkovi s Vochoomůrkou spadl se stolu drobeček — V. Čtvrtek (Z časopisu Mateřídouška)	179
Sen na čihadle — D. Mrázková (Neplač, muchomůrko)	181
Co si myslí Rudolfína — D. Mrázková (Byla jedna moucha)	182

Chlapeček a dálka — D. Mrázková (Chlapeček a dálka)	185
Co to je proti pomněnkám — D. Mrázková (Chlapeček a dálka)	187
O zmrzlém králi — Z. Adla (Pohádky pro všední dny i pro svátky)	189
O semaforu, který nechtěl cvičit — E. Petiška (Pohádkový dědeček)	192
O nákladním vlaku — E. Petiška (Pohádkový dědeček)	193
Co je to mír — O. Hejná (Povídám ti)	194
Stříbrný Pepík — O. Hejná (Povídám ti)	195
O modrém koníčkovi — O. Hejná (Povídám ti)	195
O smutném tygrovi — A. Mikulka (Aby se děti divily)	196
O měsíci a velbloudátku — A. Mikulka (Aby se děti divily)	197
Byl jednou jeden kluk — O. Hejná (Povídám ti)	198
O hrníčku, který se nechtěl mýt — Z. Malinský (Dům ve Sluneční ulici)	199
O Kateřince a tlustém červeném svetru — M. Macourek (Povídali, že mu hráli)	201
O mrazíku, který maloval barvami — M. Macourek (Jakub a dvě stě dědečků)	202
O Kryštůfkovi, který se schoval v mixéru — M. Macourek (Povídali, že mu hráli)	205
Jak Neználek skládal verše — N. Nosov (Neználkovy příhody)	206
Jak Neználek jezdil v sodovkovém autě — N. Nosov (Neználkovy příhody)	208

Bajky

Zajíček a řeka — Z. Adla (Pohádky pro všední dny i pro svátky)	211
Jak se chamtivost nevyplácí — O. Syrovátka (Bajky dětem)	212
Jak se žába chtěla stát velkou — O. Syrovátka (Pohádky z duhové zahrádky)	212
Jak ruce nechtěly pracovat — O. Syrovátka (Bajky dětem)	213
Učená moucha — V. Říha (Pohádky Václava Říhy)	213
Kohout a liška — V. Říha (Pohádky Václava Říhy)	214

Povídky a pohádky o zvířatech

O kocourkovi, který mluvil — J. Lada (Mikeš)	215
Jak se ochočí divoký kůň, aby pěkně poslouchal — O. Sekora (Knížka Ferdý Mravence)	217
Jak Ferdá učil zvířátka číst — O. Sekora (Ferdův slabikář)	218
Nespokojená ryбка — E. Petiška (Pohádkový dědeček)	219
Pohádka o tom, jak zajíci vystrašili vlka — S. Prokofjevová (Mášenčiny pohádky)	220
Damián a blecha na konci ocásku — V. Čtvrtek (Kočičiny kocourka Damiána)	221
Ocasy — V. Bianki (Povídky a pohádky)	223
Lstivý lišák a chytrá kachnička — V. Bianki (Povídky a pohádky)	225
Kuřátko a obláček — J. Pavlovič (Z časopisu Mateřídouška)	226
Králičí maminka — L. Mašinová (Věneček povídek)	227
Stěhování — J. Kožíšek (Ráno)	228
Vlčátko — J. Čarušin (Zvířátka)	228
Ovečka s černou skvrnou — H. Doskočilová (Z rukopisu)	229

Lviček Sunar jde na první výlet — H. Doskočilová (Kudy chodí malý lev)	230
Jak se Voříšek učil štekát — K. Čapek (Devatero pohádek)	232

Příběhy s dětským hrdinou

Vítek jde do školy — B. Říha (Náš Vítek)	235
Balónek — B. Říha (Náš Vítek)	236
Pionýrský šátek — B. Říha (Náš Vítek)	237
Maminka — B. Říha (Náš Vítek)	237
O panence — F. Tenčík (Ivánek)	238
O vlašтовиče — F. Tenčík (Ivánek)	239
O vrabečkovi — F. Tenčík (Ivánek)	239
Náš Toník se nerad myje — F. Hrubín (Jak se chytá sluníčko)	240
Špatně — V. A. Osejevodá (Kouzelné slovo)	241
Tři kamarádi — V. A. Osejevodá (Kouzelné slovo)	241
Jak Hurvínek čaroval — F. Wenig (O Spejblovi a Hurvínkovi)	241
Schody — N. Nosov (Na klouzačce)	243
Mlha — J. Kožíšek (Ráno)	244
Dům — O. Syrovátka (Pohádky z duhové zahrádky)	245
Tatínek a maminka — O. Syrovátka (Pohádky z duhové zahrádky)	245
Odkdy kamarádím s Terezkou — J. Červenková (My dva doma)	246
Zlatohlávek udělá misku z dlaně — M. Lukešová (Zlatohlávek)	248
Družstevní vajíčko — B. Říha (Honzikova cesta)	249
Jak jeden školák prozradil, co neměl — J. Ryska (Anička z I. A.)	252
Madlenka je sama doma — N. Tánská (Madlenka je sama doma)	256
Dračí nápad draka Marcipánka — V. Adlová (Pohádky pro Kačenu)	261
Snídaně — J. Čapek (Povídejme si, děti)	265
Co teď? — J. Čapek (Povídejme si, děti)	267
Hraní — J. Čapek (Povídejme si, děti)	266
Pišťalka — V. Nezval (Věci, květiny, zvířátka a lidé pro děti)	268
Sněženka — V. Nezval (Věci, květiny, zvířátka a lidé pro děti)	268
Kominík — V. Nezval (Věci, květiny, zvířátka a lidé pro děti)	269
Vlaštovka — V. Nezval (Věci, květiny, zvířátka a lidé pro děti)	269

Úryvky z klasické četby a pověsti

Děti u vody — B. Němcová (Babička)	270
O původu pražského posvícení — A. Wenig (Staré pověsti pražské)	271
Báruščin stromeček — F. X. Svoboda (Zlatý věnec)	273

ODBORNÁ LITERATURA	277
SEZNAM POMŮCEK Z KOMENIA, VYDANÝCH PRO MATEŘSKÉ ŠKOLY	277
KNIHY KE ČTENÍ NA POKRAČOVÁNÍ, Z NICHŽ JSOU VE SBÍRCE UKÁZKY	278